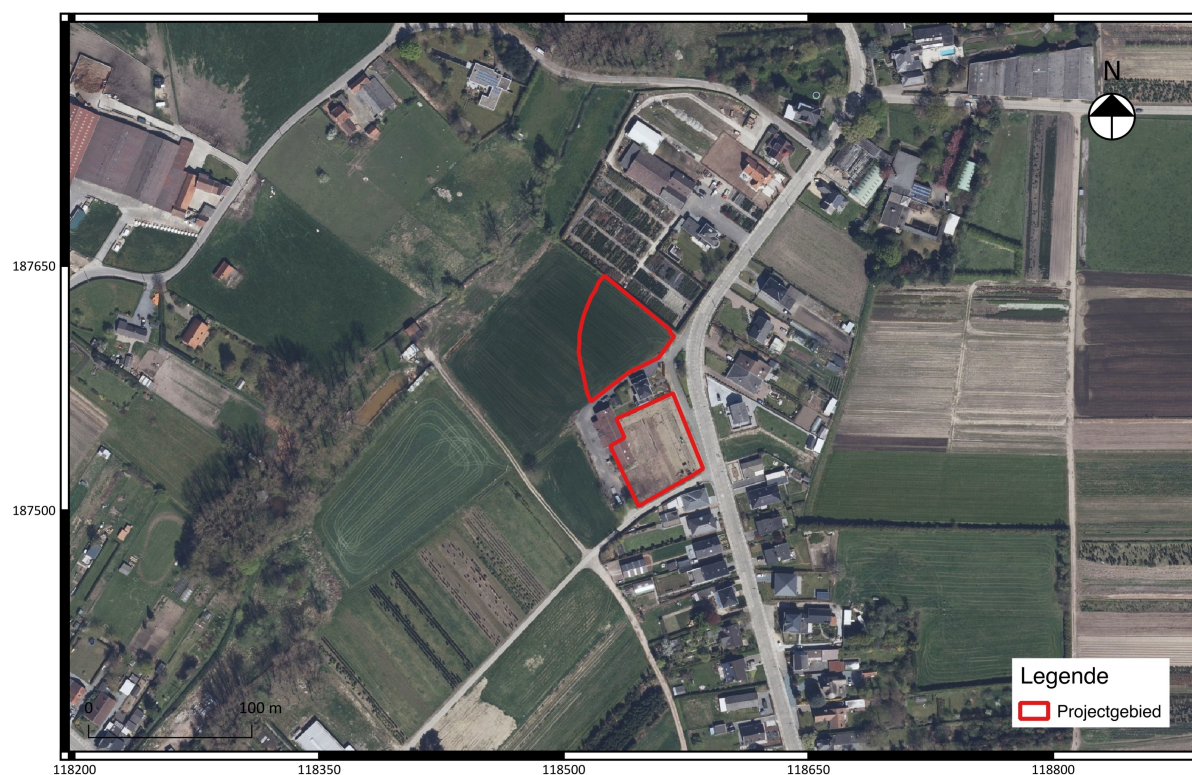

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Nieuwstraat te Wichelen

Vanessa Vander Ginst
Laurane Dupont

Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Nieuwstraat te Wichelen

**Vanessa Vander Ginst
Laurane Dupont**

**Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Nieuwstraat te Wichelen
--

Initiatiefnemer:	Sibomat nv
Projectleiding:	Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Vanessa Vander Ginst & Laurane Dupont
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2017, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1	Bureauonderzoek	p. 3
1.1	Beschrijvend gedeelte	p. 3
1.1.1	Administratieve gegevens	p. 3
1.1.2	Archeologische voorkennis	p. 5
1.1.3	Onderzoeksopdracht	p. 5
	Vraagstelling	p. 6
	Randvoorwaarden	p. 6
	Beschrijving geplande werken	p. 6
	<i>Huidige situatie</i>	p. 7
	<i>Geplande werken</i>	p. 8
1.1.4	Werkwijze en motivering bronselectie	p. 11
1.2	Assessmentrapport	p. 12
1.2.1	Landschappelijke ligging van het projectgebied	p. 12
1.2.2	Historische beschrijving van het projectgebied	p. 17
1.2.3	Archeologisch kader van het projectgebied	p. 24
1.2.4	Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	p. 26
1.2.5	Synthese en beantwoording onderzoeksvragen	p. 27
Hoofdstuk 2	Programma van maatregelen	p. 29
2.1	Administratieve gegevens	p. 29
2.2	Gemotiveerd advies	p. 30
2.3	Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	p. 31
2.3.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	p. 31
2.3.2	Onderzoeksmethode	p. 32
2.3.3	Onderzoekstechnieken	p. 35
2.3.4	Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	p. 36
Bibliografie		p. 37

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Initiatiefnemer: Sibomat nv

Locatie: Wichelen, Serskamp, Nieuwstraat (fig. 1.1, 1.2 en 1.3)

Bounding box: punt 1: x= 118528, y= 187503

 punt 2: x= 118585 y= 187572

Wichelen, Afd. 2, Sectie A, percelen 142d2 (partim), 142l2 (partim) en 142m2 (partim)

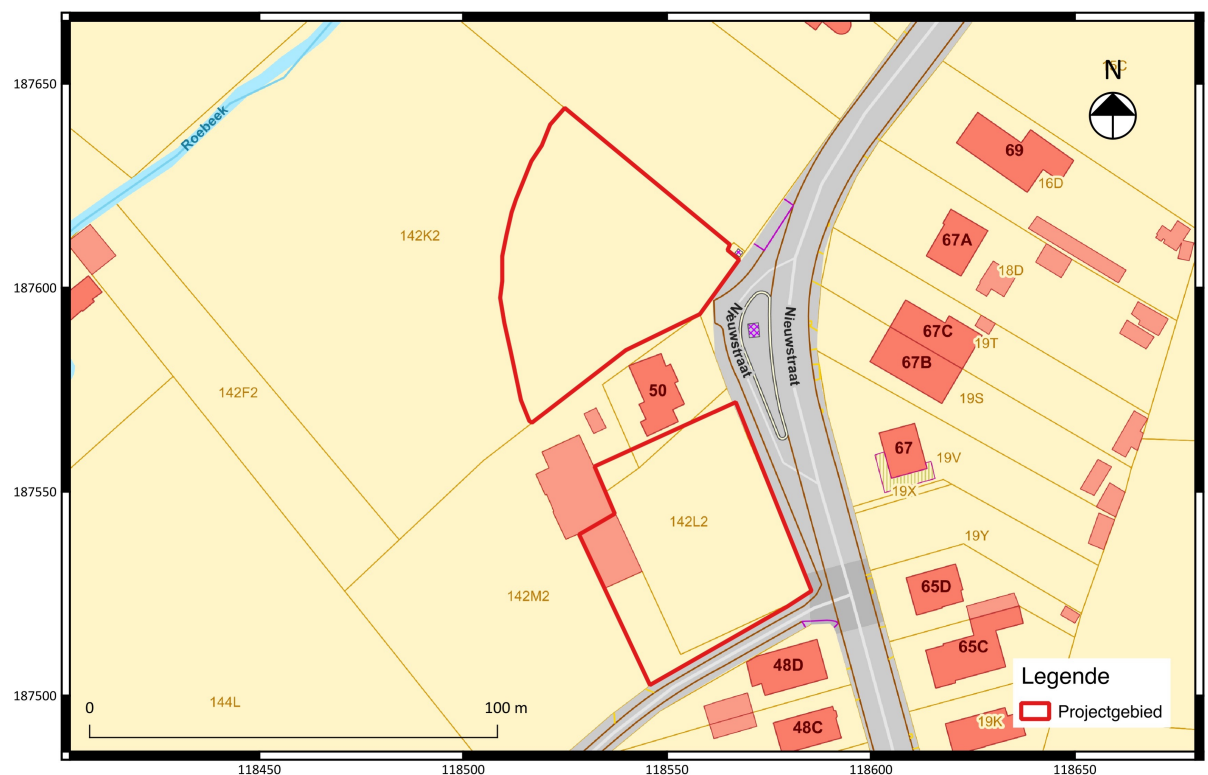

Fig. 2.1: Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (©CADGIS).

2.2. Gemotiveerd advies

Op basis van het tot nu toe uitgevoerde archeologische vooronderzoek – bestaande uit een bureauonderzoek – dient gewezen te worden op de noodzaak van verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem). De initiatiefnemer plant een verkaveling van een terrein van 4660 m² ten behoeve van de constructie van meerdere woningen. Door deze geplande werken zal het bodemarchief op het terrein worden verstoord.

Uit de data van het bureauonderzoek kan worden opgemaakt dat voor het onderzoeksterrein potentieel archeologisch relevante waarden kunnen worden verwacht. Historische kaarten uit de 18de en 19de eeuw geven het projectgebied aan als een landelijke zone in de buurt van een woonkern. Het noordelijke deel van het projectgebied blijft tot op heden onbebouwd waardoor er weinig tot geen structurele bodemverstoring heeft plaatsgevonden. Op het meest zuidelijke perceel stond een serre die mogelijk het terrein plaatselijk heeft verstoord. In de ruime omgeving van het projectgebied werden nog geen systematische archeologische (voor)onderzoeken uitgevoerd. Landschappelijk is het projectgebied vrij gunstig gelegen, nabij twee beken. Toch lijkt het wat te laag gelegen om een specifieke verwachting voor steentijdsites te scheppen. Mogelijke steentijdsites worden eerder op de hogergelegen delen verwacht, meer ten zuiden van het projectgebied. Bovendien zijn er in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied geen vondstmeldingen bekend van steentijdvondsten. Aan de hand van historisch onderzoek werden wel meerdere middeleeuwse sites met walgracht geattesteerd die wijzen op het middeleeuws verleden van de omgeving. Gezien de ligging van het projectgebied nabij de dorpskom, is er een verhoogde verwachting voor bewoningssporen uit de middeleeuwen. Bewoningssporen uit andere periodes kunnen evenwel niet uitgesloten worden.

Aangezien de geplande bouwwerkzaamheden de bodemopbouw voor een groot deel zullen verstoren en om zekerheid te krijgen over de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden binnen het projectgebied is verder onderzoek aan te bevelen. Momenteel is archeologisch vervolgonderzoek op het terrein echter niet mogelijk omdat het terrein nog niet in handen is van de opdrachtgever en deze pas de juridische rechten zal bekomen na het toekennen van de verkavelingsvergunning. Bovendien is het terrein nog deels bebouwd (fig. 2.2). Dit creëert zowel een juridische als een praktische onmogelijkheid voor het uitvoeren van archeologisch vervolgonderzoek met ingreep in de bodem. Op basis van de bovengenoemde redenen zal een programma van maatregelen worden opgesteld voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem¹².

¹² Zoals omschreven in het Erfgoeddecreet 2013, 5.4.7 “Procedure bij de onmogelijkheid of de onwenselijkheid om voorafgaand aan het aanvragen van de vergunning een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren”.

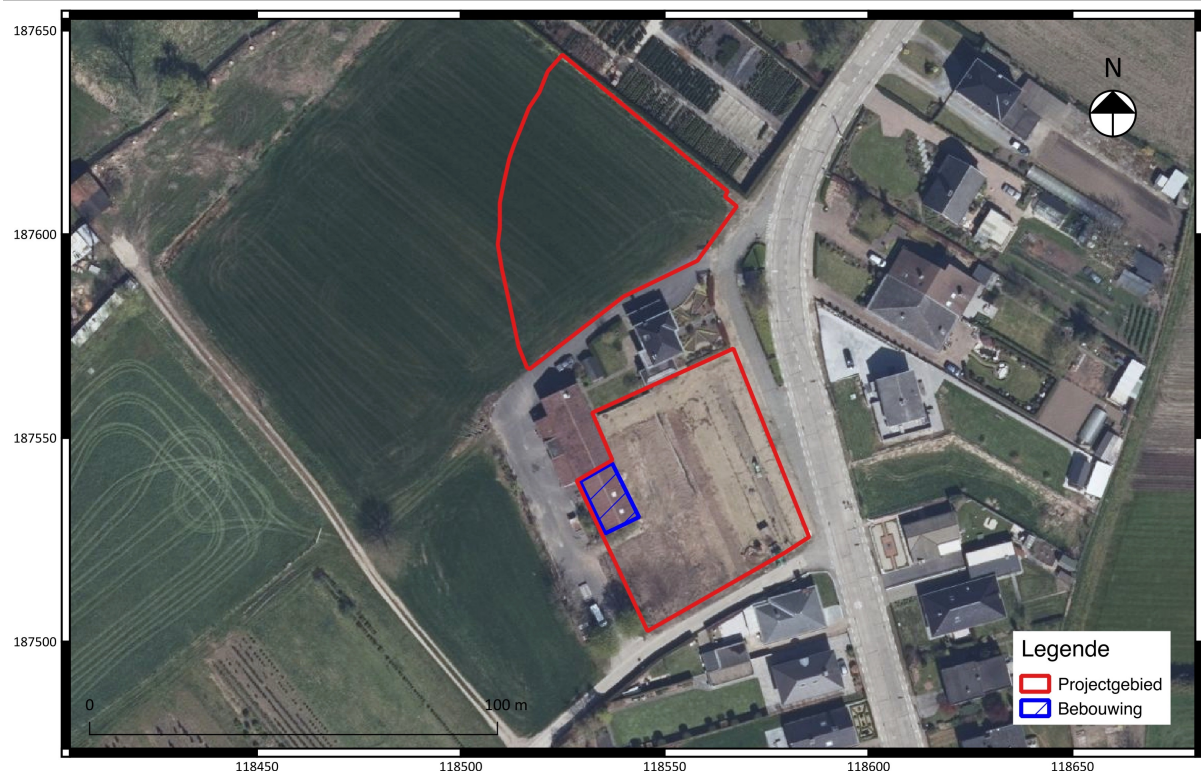

Fig. 2.2: Luchtfoto (2016) met inkleuring van de delen van het projectgebied die ontoegankelijk zijn.

2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

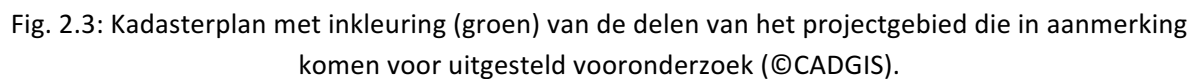
2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

De onderzoeksmethode beslaat de oppervlakte van 4660 m², zoals die is afgebakend op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (fig. 2.3). De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen van het assessment beantwoord zijn.

De keuzes van de methodes voor verder vooronderzoek en het wel/of niet uitvoeren van deze onderzoeken, worden gebaseerd op de volgende vier criteria:

- 1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?
- 2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?
- 3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?
- 4° is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijke profielputten	Nee	Er wordt binnen het projectgebied geen specifieke bodemkundige situatie verwacht die het graven van landschappelijke profielputten noodzakelijk maakt. Het uitgevoerde

		bureauonderzoek heeft geen specifieke verwachting gecreëerd voor het aantreffen van een prehistorische artefactensite.
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient er op gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uit maken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren.
Veldkartering	Nee	Binnen dit onderzoek biedt deze methode geen meerwaarde en zal dit vermoedelijk niet tot kenniswinst leiden.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen specifieke elementen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen specifieke elementen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen specifieke elementen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen

		meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een beter ruimtelijk inzicht biedt dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Omwille daarvan, en de verwachting dat er geen complexe verticale stratigrafie aanwezig is, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. De resultaten van een proefsleuvenonderzoek kunnen een antwoord verschaffen op de onderzoeksvragen sub 2.3.1.

Na afweging van de opportuniteit van elke individuele onderzoeksmethode wordt de combinatie van verschillende methoden afgewogen op basis van dezelfde criteria. Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek voorgesteld dat bestaat uit een **proefsleuvenonderzoek**.

Het proefsleuvenonderzoek kan doorgaan indien het terrein volledig ontdaan is van alle bebouwing. Omdat de afbraak van een deel van de aanwezige loods zal plaatsvinden na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning, kan het vooronderzoek enkel in uitgesteld traject uitgevoerd worden.

2.3.3 Onderzoekstechnieken

Proefsleuvenonderzoek: techniek en motivatie

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk hoofdstuk 8.6. De aangelegde proefsleuven hebben een breedte van 2 m met een maximale tussenafstand (van as tot as) van 15 m. Er wordt gekozen voor 2 m brede sleuven en niet voor 4 m brede omdat dit praktischer is in uitvoer. De proefsleuven worden in een min of meer vast grid aangelegd met een noordwest-zuidoost oriëntatie (fig. 2.4). Deze oriëntatie wordt voorgesteld omdat dit inspeelt op de topografische situatie en zorgt voor een accurate steekproef, zonder enige willekeur. De sleuven moeten minstens 10% van het volledige terrein beslaan, tenzij tijdens de uitvoering van de werken grote bodemverstoringen worden vastgesteld. In totaal moet minstens 12,5% van het terrein onderzocht worden. De resterende 2,5 % wordt door middel van kijkvensters aangelegd.

Indien blijkt dat de aanwezigheid van de serre op het zuidelijke deel van het projectgebied toch voor meer ingrijpende verstoringen heeft gezorgd dan werd ingeschat, kan overgegaan worden tot het graven van putten om de ruimtelijke afbakening van de verstoring in kaart te brengen. Op die manier kan snel en efficiënt het potentieel van het projectgebied onderzocht worden. Aangezien op het noordelijk deel toch een proefsleuvenonderzoek wordt geadviseerd, wordt op die manier de tussenstap van landschappelijke boringen (ter verificatie van de omvang van de verstoring) vermeden en betekent dit tijds winst voor de opdrachtgever.

De proefsleuven en kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak. De proefsleuven worden aangelegd op alle archeologische niveaus. De teelaarde en het eventuele onderliggende colluvium worden verwijderd. Bij het leesbaar maken van het te registreren grondvlak dient aandacht te worden besteed voor de aanwezigheid van lithisch materiaal. Het bureauonderzoek heeft geen specifieke verwachting gecreëerd voor het aantreffen van een steentijdsite, maar dit kan natuurlijk nooit uitgesloten worden. Indien een steentijdsite wordt aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek, worden de artefacten in 3D geregistreerd. Het materiaal wordt tijdens het veldwerk voorgelegd aan een ervaringsdeskundige lithische artefacten.

De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

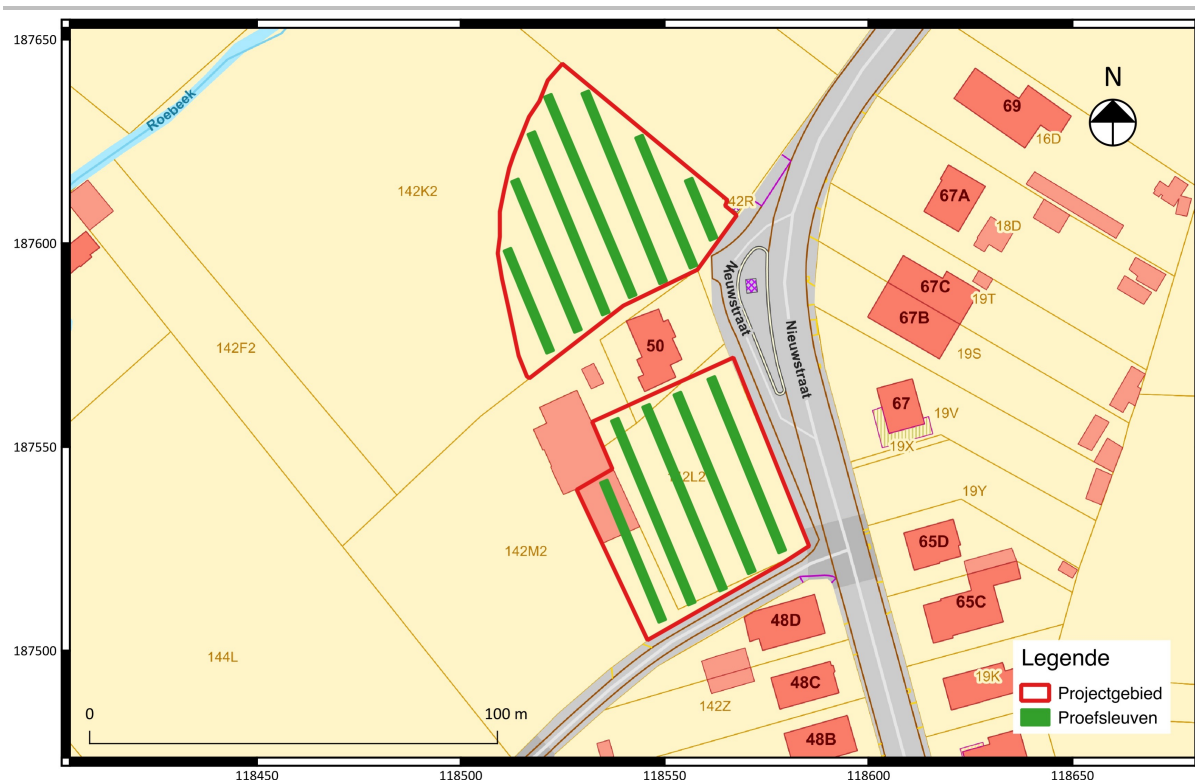

Fig. 2.4: Sleuvenplan met aanduiding van de proefsleuven in groen (geprojecteerd op de kadasterkaart).

2.3.4 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.